

סיכומי הדף היומי

בפיך (קידושין ל')

מחודדים

ת"ר ושגנתם שיהיו דברי תורה

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

נא להתפלל עבור פינחס בן פייגא מרים

דבר המערכת

זכירת ומחיית עמלק

זכור את אשר עשה לך עמלק
משל למלך שהיה לו כרם, והקיפו גדר, והושיב בו המלך כלב נשכן, אמר המלך כל מי שיבא ויפרוץ הגדר ינשכו הכלב, לימים בא בנו של מלך, ופרץ הגדר, נשכו הכלב. כל מקום שהיה מבקש להזכיר חטא של בנו שפרץ הכרם, אמר לו זכור אתה שנשכך הכלב. כך כל זמן שהקב"ה מבקש להזכיר חטאן של ישראל, מה שעשו ברפידים, שאמרו 'היש ה' בקרבנו אם אין', הוא אומר להם 'זכור את אשר עשה לך עמלק'. (מדרש תנחומא כי תצא).

למדנו מדברי המדרש שבכלל מצות זכירת עמלק הוא לזכור סיבת בואו, והיינו הספק שנפל בלבם של ישראל 'היש ה' בקרבנו אם אין'. אמנם בפרשת בשלח דרשו את האמור בפרשת עמלק 'ויסעו מרפידים' - אין רפידים אלא שרפו ידיהם מן התורה, ולפיכך בא עמלק עליהם. ויש לדעת האם אין המדרשים סותרים זה את זה.

כח התורה

רבי אלעזר פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא: 'בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידיים ידלוף הבית' - בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה בימי המון, נעשה שונאו של הקב"ה מך, ואין מך אלא עני וכו', ואין מקרה אלא הקב"ה, שנאמר 'המקרה במים עליותיו' (מגילה י"א).

יסוד המגילה ושורש נס פורים בא לגלות לנו שע"י עצלות בתורה ממעטים כח בפמליא של מעלה, שומו שמים! לא התנהגות שאינה ע"פ התורה היא הגורמת, וגם לא אי לימוד התורה, אלא עצלות בעסק התורה היא המחלישה כוחו כביכול, מה עצום כוחה של העצלות! והדברים מבהילים ונוראים!

וכתב המהר"ל: כי מזה יש לך ללמוד כמה גדול כח התורה, כי כח התורה הוא הגובר על עמלק, ודבר זה ידוע מאד כי ע"י התורה ישראל מתעלים, כי כל כך היא מעלת התורה, ואם היו עוסקים והיה השי"ת מתעלה בתורה, היו מתעלים ע"י התורה, והיו גוברים על המון, וזהו שאמר בעצלתים ימך המקרה, כי כאשר אין עוסקים בתורה, והמקרה נמוכה ושפילה בעצלתים, והשי"ת שהוא אלוקיהם מלך עליהם אין מתעלה עליהם ונעשה מך, זו הייתה הסיבה שגבר המון, ויש לך להבין דבר זה מאד, וזהו בודאי פתיחה אל המגילה, והוא דבר מופלא. עכ"ל. עצלות בעסק התורה גורמת הסתרת כבודו של הקב"ה בעולמו, ועל ידה גבר המון - שע"י שרפו ידיהם מן התורה נסתתר כבודו של הקב"ה, עד שהגיעו למצב של 'היש ה' בקרבנו אם אין', ואז 'יבא עמלק'.

באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל, הה"ד ה' בחכמה יסד ארץ וכו', וכל דאשתדל בה שכליל עלמין וקיים ליה, ותא חזי, ברוחא עביד קוב"ה עלמא, וברוחא מתקיימא, רוחא דאינן דלעאן באורייתא, וכל שכן רוחא דהבל דבר בי רב (זוה"ק בראשית מהותו של העולם הוא תורה, מ"ז).

המשך דבר המערכת בעמוד 8

שבת קודש פרשת תצוה - ט' אדר תשע"ה

דף כ"ז ע"א

המסיח לפי תומו מעלים אותו לכהונה על פיו, כגון זה שהיה מסיח לפי תומו שזכור כשהיה תינוק מורכב על כתפי אביו והטבילוהו לאכול בתרומה לערב, והיו חבריו בדילים ממנו, וקראוהו יוחנן אוכל חלות, והעלהו רבי לכהונה על פיו.

מעשר ראשון - לרבי עקיבא ניתן רק ללוי, לרבי אלעזר בן עזריה אף לכהן, ואחר שקנס עזרא את הלויים ניתן רק לכהנים.

חלוקת מעשר ראשון בגרנות - חזקה לכהונה, לרבי אלעזר בן עזריה אחר קנס עזרא, באופן שמוחזק שאביו הוא כהן, ויצא עליו ערעור שהוא בן גרושה ובן חלוצה, שאף לסוברים שמעשר ראשון מותר לזרים מ"מ אינו מתחלק לזרים.

החולק תרומה בירושת אביו עם אחיו בבית דין - אינה חזקה להשביית קול שיצא עליו שהוא בן גרושה וחלוצה, שאף שאחיו חולקים בה כדי לאוכלה, אפשר שהוא לוקח חלקו למכרו.

דף כ"ז ע"ב

שנינו במשנה: לרבי אלעזר מעלים לכהונה על פי עד אחד בזמן שאין עוררין, ולרשב"ג בשם רבי שמעון בן הסגן מעלים לכהונה על פי עד אחד, לא נחלקו אם מועילה עדות עד אחד נגד ערעור של אחד - שלכו"ע אין ערער פחות משנים. אלא נחלקו במי שאביו מוחזק לכהן, ויצא עליו קול שהוא בן גרושה וחלוצה, והורידוהו מן הכהונה עד שיבדקו הדבר משום מעלה בכהונה, ובא עד אחד והכשירו, והעלוהו לכהונה, ובאו שנים ופסלוהו, ושוב בא עד אחד והכשירו, ונחלקו אם מצטרפים שני העדים להכשירו, דהוי תרי ותרי, ומעמידים אותו על חזקתו שהיה כשר קודם שבאו השנים לפוסלו.

בשמחה רבה הננו להודיע שבעז"ה התחלנו בהפעלת קו הסיכומים, בו אפשר לשמוע מדי יום את הסיכום היומי בשפה ברורה ונעימה!

בשלב דקות תוכלו לקנות ולחדד את לימודכם!

050-4135026

שמעו ותחי נפשכם!

שרבי אלעזר סובר כרבי יהושע בן קרחה שאין עדותן מתקבלת בב"ד עד שיעידו כאחד, ורשב"ג סובר כרבי נתן ששומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו. (ובתחילה רצו לומר שלכו"ע מצרפים העדויות, אלא שנחלקו אם חוששים לזילותא דבי דינא. ופרכו שא"כ יש להם לחלוק גם אם באו שנים והעידו יחדיו).

האשה שנחבשה בידי עכו"ם מחמת ממון - מותרת לבעלה, ודוקא כשיד ישראל תקיפה על עכו"ם, אבל כשיד העכו"ם תקיפה - אסורה. מחמת נפשות - בכל אופן אסורה לבעלה.

יום ראשון פרשת כי-תשא - י' אדר תשע"ה

דף כ"ז ע"א

העידו רבי יוסי ורבי זכריה בן הקצב על בת ישראל שעדיה מעידים שהורהנה באשקלון, ושלא נסתרה ושלא נטמאה, וריחקה בני משפחתה, אמרו להם חכמים: אם אתם מאמינים שהורהנה, האמינו שלא נסתרה ושלא נטמאה. ושתי דרכים בגמרא מדוע הוצרכו עדים שלא נסתרה אף שנחבשה מחמת ממון: א. באשקלון יד עכו"ם תקיפה, ולכן גם נחבשה מחמת ממון אסורה לבעלה. ב. דווקא נתפסה מחמת ממון מותרת לבעלה, אבל כשמשכנוה מדעתה, שנחלטת להם בהגיע זמן, צריך עדים שלא נסתרה כדי להתירה לבעלה.

האשה שנחבשה בידי עכו"ם מחמת נפשות שאסורה לבעלה - לרב היינו כגון נשות הגנבים, שבעליהן ניתלים, ודרך המלכות להפקיר ביתם ונשותיהן, ללוי רק נשות רוצחים, אבל נשות גנבים הגונבים ממון אינם מפקירים.

האשה שנחבשה בידי עכו"ם מחמת נפשות שאסורה לבעלה - לחזקיה היינו דווקא כשנגמר דינם להריגה, ולרבי יוחנן אע"פ שלא נגמר דינם.

עיר שכבשוה במצור - נשות כהנים שנמצאו בתוכה אסורות לבעליהן, שאשת כהן נאסרת אף באונס.

חיילים שבאו לעיר, בשעת שלום - חביות פתוחות אסורות, סתומות מותרות. בשעת מלחמה - אלו ואלו מותרות, מפני שאין פנאי לנסך. ומה ששינו שבמלחמה הנשים אסורות - לרב מני אף שאין פנאי לנסך יש פנאי לבעול. לרבי יצחק בר אלעזר בשם חזקיה - חיילי מלכות אחרת משחיתים העיר ומנסכים ובוועלים, של אותה מלכות שומרים העיר ואינם מנסכים ואינם בוועלים, ודווקא אם מעמדי השמירה שהעמיד המלך רואים אלו את אלו, שלא יוכל חייל אחד לברוח ולבעול, וגם שמו סביבות העיר שלשלת ברזל שתשמיע קול בהכשל איש הרץ עליה, ומקלות להכשל בהם, וכלבים ואווזים הצועקים.

שני שבילים אחד טמא ואחד טהור, והלך באחד מהן ועשה טהרות, וחבירו הלך בשביל השני ועשה טהרות, אם באו לשאול בבת אחת - שניהם טמאים. בזה אחר זה - שניהם טהורים. בא אחד לשאול עליו ועל חבירו - לרבי יוסי שניהם טמאים, שדומה לבת אחת, לרבי יהודה טהורים, שדומה לזה אחר זה.

אם יש מחבואה אחת מצלת על כל הכהנות שבעיר, ואפילו אם אינה יכולה להחזיק אלא אחת, ואין זה דומה לבאו לשאול בבת אחת, כיון שאין בשבוייה טומאה ודאית.

דף כ"ז ע"ב

השכיר חמורו והתנה עמו שלא ילך בדרך 'נהר פקוד' שיש שם מים, אלא ילך בדרך 'נרש' שאין שם מים, ובא ואמר שהלך בדרך 'נהר פקוד', ומת החמור, אך טוען שלא היו שם מים אלא מת מעצמו, לרבה - נאמן, שאילו משקר היה יכול לומר שהלך בדרך 'נרש'. לאביי - אינו נאמן, שהוא מיגו במקום עדים, דאנן סהדי שתמיד יש שם מים.

כהנת שהייתה בעיר שכבשוה, ואמרה: לא נחבאתי ולא נטמאתי - מסתפק רב אשי אם נאמנת במיגו שהייתה אומרת נחבאתי, ואינו מיגו במקום עדים, שאין זה ודאי שנטמאת.

אם יש עדים לכהנת שלא נטמאה, אפילו עבד ואפילו שפחה - כשרה, אבל היא עצמה אינה נאמנת על עצמה, וכן בעלה אינו נאמן עליה.

נאמנות שפחתה: לענין איסור יחוד בשכיב מרע שנתן גט לאשתו שיהא גט למפרע, שאסורים ביחוד אלא ע"פ עדים - אין שפחתה כשרה, שלבה גס בה. לענין שבויה - לרב פפי נחלקו התנאים, וי"א שנאמנת להעיד שלא נטמאה, שבשבויה הקילו. וכן סובר רב אשי, שי"א שנאמנת, שרק בגט אין מועילה, משום שאינה צריכה להעיד אלא לשמרם, אבל במקום שצריכה להעיד אין חוששים שתעיד שקר. לרב פפא - לכו"ע אינה נאמנת גם בשבויה, אלא אם מסיחה לפי תומה.

בא ואמר: אני אחיך ותן לי חלק בנכסי אבא, והלה משיב: איני מכירך, צריך להביא עדים שהוא אחי, ואם טוען שהעדים יראים ממנו - מוטל על השני להביא עדים שאינו אחי.

אחד אמר מסיח לפי תומו: אני ואמי נשבינו לבין העכו"ם, יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי, ללקט עצים דעתי על אמי, והשיאה רבי לכהונה על פיו.

יום שני פרשת כי-תשא - י"א אדר תשע"ה

דף כ"ח ע"א

המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו, לפי שמכירה ברמיזותיו וקריצותיו, שמא יבואו לידי עבירה, ואם היה כהן שאסור בגרושה צריך להתרחק עוד יותר, ואסור לדור עמה באותו במבוי, ואפילו לא נשאת. וכפר קטן נידון כשכונה.

המגרש את אשתו, אם החצר שלה - הוא נדחה מפניה, ואם היא של שניהם - היא נדחית מפניו, שטלטול גברים קשה משל נשים, וק"ו אם החצר שלו.

כהן שלוח מאשתו וגירשה - אינה נפרעת אלא ע"י אחר, ואם באים יחד לדין - אין מזדקקים להם, לרב פפא - מנדים אותם, לרב הונא בריה דרב יהושע - מלקים אותם, ודווקא בנתגרשה מהנשואין, אבל נתגרשה מהאירוסין נפרעת ע"י עצמה, שאין לבו גס בה, אלא אם כן רואים שמכירים זה את זה ברמיזות וקריצות אז עושים ביניהם שליח.

ואלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן:

א. זה כתב ידו של אבי - אע"פ שמת אביו בעודו קטן. זה כתב ידו של רבי - אף שאינו שכיח אצלו כאביו. ואף על כתב יד אחיו - שאינו ירא ממנו כרבו, ולא שכיח אצלו כאביו. ודווקא כשיש אחר המעיד עמו, והטעם שנאמן: שקיום שטרות מדרבנן, והאמינוהו רבנן בדבר שהוא מדרבנן.

ב. זכור הייתי בפלונית שיצאה מבית אביה לחופתה וראשה פרוע. והטעם: שרוב נשים בתולות נישאות, ואין זה אלא גילוי מילתא.

ג. שהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה, שאין לחוש שהוא עבד, שאסור לרבו לשלחו ללמוד תורה, והאמינוהו רבנן להאכילו בתרומה דרבנן.

ד. שהיה חולק עמנו על הגורן, במקומות שנוהגים כרבי יהודה שאין חולקים תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו, והאמינוהו רבנן להאכילו בתרומה דרבנן.

ה. המקום הזה בית הפרס ולא יותר, שטומאת בית הפרס רק מדרבנן.

ו. כך אמר לי אבא - משפחה זו כשרה ומשפחה זו פסולה.

ז. עד כאן היינו הולכים בשבת, שסבר התנא תחומין מדרבנן.

ח. אכלנו בקצצה של בת פלוני שנישאת לפלוני, שהיו נוהגים כשאחד מהאחים נשא אשה שאינה הוגנת לו, הביאו בני משפחתו חבית מלאה פירות, ושברוה באמצע רחבה, ואמרו: אחינו בית ישראל שמעו, אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו, ומתייראים אנו שמא יתערב זרעו בזרעינו, בואו וקחו לכם דוגמה לדורות שלא יתערב זרעו בזרעינו.

ט. אבא היה מוליך חלה ומתנות לפלוני כהן על ידי, אבל אינו נאמן כשמעיד שהולך ע"י אחר.

דף כ"ח ע"ב

עבד שלוה ממנו רבו, או שעשאו אפוטרופוס, שנהג בו מנהג בן חורין, או שנהג העבד לפניו מנהג בן חורין, כגון שהניח תפילין, או קרא ג' פסוקים בבית הכנסת - לא יצא לחירות, שאין זו הוכחה ששחררו.

לרבי יהודה אין חולקין תרומה לעבד בלא רבו, משום שבמקומו היו מעלין מתרומה ליוחסין, לרבי יוסי חולקין לעבד בלא רבו, משום שבמקומו לא היו מעלין מתרומה ליוחסין.

בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמם לא כל שכן.

בית הפרס והיינו שהיה בשדה זו קבר ונחרש, חוששים מדרבנן שהמחרישה הולכה עצמות עד ק' אמה, לרב יהודה אמר שמואל מנפח אותן ק' אמה וסומך שאם יש שם עצם היה רואהו, לרב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה בית הפרס שנידש ברגלים הרבה טהור, שאי אפשר לעצם כשעורה שלא נידש ברגל ונכתת לפחות מכשיעור.

אין גדול יכול להעיד שראה בקטנו - שדרך או מעמד היה לפלוני במקום זה, שאין להוציא ממון ע"פ עדותו.

היה עובד כוכבים ונתגייר או עבד ונשתחרר - אינו נאמן להעיד מה שראה בנכריותו ובעבדותו אף בדברים שמעיד הגדול מה שראה בקטנו, מפני שאינו מדייק, לרבי יוחנן בן ברוקא - מעידים, כיון שדעתו להתגייר מדייק.

הדרן עלך האשה שנתארמלה

יום שלישי פרשת כי-תשא - י"ב אדר תשע"ה

דף כ"ט ע"א

פרק שלישי - אלו נערות

האונס נערה חייב חמישים כסף קנס לאביה, ולתנא במשנתנו גם אם אינו יכול לקיים מצות 'ולא תהיה לאשה', כגון שהיא ממזרת, נתינה (שדוד גזר עליהן עבדות), כותית (שגירי אריות הן), גיורת שבויה ושפחה שנתגיירה ונפדת ונשתחררה קודם ג' שנים ויום אחד. וכן אם היא מחייבי כריתות, כגון אחותו, אחות אביו, אחות אמו, אחות אשתו, אשת אחיו, אשת אחי אביו ונדה. שסובר התנא שאין אומרים קם ליה בדרבה מיניה בחייבי כריתות.

קטנה מבת יום אחד עד שתביא ב' שערות - יש לה מכר, ובת י"ב עד שתבגר - יש לה קנס אם אנוסה, אבל לקטנה אין קנס לדעת רבי מאיר, אבל לחכמים - יש לה קנס מבת יום ג' שנים ויום א'.

דף כ"ט ע"ב

בא עליה ומתה קודם העמדה בדין - פטור מלשלם הקנס לאביה, שנאמר 'ונתן לאבי הנערה', יתור 'הנערה' נדרש - ולא לאבי מתה.

'כסף ישקול כמוהר הבתולות' הנאמר במפותה, דורשים גזירה שוה ל'בתולה' שנאמרה באנוסה, שיהא זה (מפותה) כמוהר הבתולות של אנוסה - לשלם חמישים, ומוהר הבתולות (אונס) יהא כשל מפותה - לשלם שקלים.

לתנא במשנתנו גם אם אינו יכול לקיים מצות 'ולא תהיה לאשה' חייב קנס, שששה מקראות נאמרו: נאמר באונס 'כי ימצא איש נערה בתולה... ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה' - ב' פעמים 'נערה' וה"א מיותרת. ונאמר במפתה 'וכי יפתה איש בתולה... כסף ישקול כמוהר הבתולות' - 'בתולה' 'בתולות' וה"א מיותרת. נערה אחת ובתולה אחת נאמרו לגופן - לכשרות, וב' נאמרו לדרשות הקודמות (ולא לאבי מתה, ולגזירה שוה), וב' לרבות חייבי לאוין וחייבי כריתות.

'ולו תהיה לאשה' - לשמעון התימני כל הפרשה באשה שיש בה הויה, שקידושין תופסים בה, אבל חייבי כריתות אין להן קנס, לרבי שמעון בן מנסיא כל הפרשה באשה הראויה לקיימה.

החילוק בין אם 'תהיה' היינו אשה שיש בה הויה, או אשה הראויה לקיימה - בחייבי לאוין (כגון ממזר ונתינה), שקידושין תופסין בהן אך אין ראויה לקיימה. ולרבי עקיבא הסובר שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין - נפק"מ באלמנה לכהן גדול, שקידושין תופסין בה, שנאמר 'לא יקח, ולא יחלל' - חילולין הוא עושה, ואינו עושה ממזרים. לרבי ישבב הסובר בדעת רבי עקיבא שכל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר, ואפילו באלמנה לכהן גדול אין קידושין תופסים, אם כוונתו להוציא רק אלמנה לכהן גדול - נפק"מ בחייבי עשה (מצרית ואדומית), ואם אין כוונת רבי ישבב להוציא גם שאר איסורי ביאה ואף חייבי עשה - נפק"מ בבעולה לכהן גדול, שבה לכו"ע תופסים קידושין, כיון שהוא עשה שאינו שוה בכל.

יום רביעי פרשת כי-תשא - י"ג אדר תשע"ה

דף ל' ע"א

הבא על הנדה - משלם קנס, גם לשמעון התימני ורבי שמעון בן מנסיא, שקידושין תופסים בה וראויה לקיימה.

תנא דמתניתין המחייב קנס אף כשמתחייב כרת - דלא כרבי נחוניא בן הקנה, שפוטר המדליק גדיש ביום

הכיפורים מתשלומים כיון שחייב כרת, כשם שהמדליק גדיש בשבת פטור כיון שחייב מיתה בב"ד.

לאביי טעמו של רבי נחוניא בן הקנה - שדורש 'אסון' האמור לענין מיתה בב"ד ('ולא יהיה אסון'), 'לאסון' הנאמר במיתה בידי שמים - 'וקראהו אסון' שהזהיר יעקב אבינו לבניו הן על אונסים שבידי אדם כגון צינים ופחים, והן על אונסים שבידי שמים כגון אריות וגנבים.

פורעניות הבאים על האדם גזירת המלך הן, חוץ מחולי הבא ע"י קור וחום, שבאים בפשיעתו, שנאמר עליהם 'שומר נפשו ירחק מהם'.

דף ל' ע"ב

מיום שחרב בית המקדש, אע"פ שבטלו סנהדרין, דוגמת עונש ד' מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה - נופל מן הגג או חיה דורסתו, שריפה - נופל בדליקה או נחש מכישו, הריגה - נמסר למלכות או לסטים באין עליו, חנק - טובע בים או מת בסרוני.

לרבי טעמו של רבי נחוניא בן הקנה - שדורש הפסוק 'ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למולך, ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אותו' - אמרה תורה כרת שלי כמיתה שלכם, לפוטרו מתשלומין.

החילוק אם טעמו של רבי נחוניא בן הקנה כאביי (מ'אסון' הנאמר במיתה בידי שמים) או כרבי (מ'כרת') - בזר שאכל תרומה, שחייב מיתה בידי שמים ולא כרת, לאביי פטור מתשלומים, ולרבי חייב.

הגונב חלבו של חברו ואכלו - חייב, שנתחייב ממון בשעה שהגביהו וגנבו, קודם שעבר על איסור חלב.

זר שאכל תרומה שלאביי פטור מתשלומים (לפי רבי נחוניא בן הקנה): א. בתחב לו חברו עמוק לתוך פיו שיכול להוציאו רק ע"י הדחק, שאינו חייב משום גניבה, שאפילו אם יפלוטו אינו ראוי לבעליו, וחייב רק משום הנאת גרונו ומעיו בשעת בליעה, ובאותה שעה מתחייב מיתה, וממילא נפטור מחיוב ממון. אבל אם תחבו למקום שאינו יכול להוציאו כלל פטור מיתה, שאנוס הוא. ב. שתחב לו חברו משקים של תרומה בתוך פיו, שכיון שנמאסו פטור משום גניבה, והנאת גרונו המחייבתו ממון היא בשעת חיוב מיתה. ג. לרבי אשי - שבשעה שבלע תרומה משלו, קרע בגדי חברו, שסובר שפטור גם אם החיוב מיתה לא בא מחמת ממונו של חברו.

יום חמישי פרשת כי-תשא - י"ד אדר - פורים דפרזים תשע"ה

דף ל"א ע"א

הזורק חץ ד' אמות ברשות הרבים, וקרע שיראין של חברו בהליכתו - פטור, שהמלאכה התחילה משעה שעקר החץ, שעקירה צורך הנחה היא.

הגונב חלבו של חברו ואכלו - חייב, שכבר נתחייב בממון בשעת הגבהת החלב, ואינו דומה לזריקת חץ בשבת, שרק שם אי אפשר להנחה בלא עקירה, אבל בזה אין ההגבהה צורך אכילה, שהיה יכול להתכופף למטה מג' ולאכול, או משום שבחץ כיון שזרקו אין בידו להחזירו, משא"כ בגניבה יכול להחזיר קודם שיאכל. ונפק"מ בין הטעמים - במעביר סכין ברשות הרבים וקרע שיראין בהליכתו, שאי אפשר להנחה בלא עקירה, אך אפשר להחזירו.

המפנה חפצים מזוית לזוית בשבת, ונמלך עליהם

והוציאם - פטור, שלא הייתה עקירה משעה ראשונה על מנת להוציאם.

הגונב כיס בשבת והגביהו ברשות הבעלים, והוציאו לרשות הרבים - אם לא עמד לפוש, אף שעמד לכתף, כיון שדרכו בכך לא נתבטלה עקירתו, ופטור מתשלומים, שמשעה שהגביהו התחילה המלאכה. אבל אם קודם שהוציאו עמד לפוש - חייב, שאין חיוב שבת בא לו ע"י עקירתו הראשונה. ולכן עזאי הסובר מהלך כעומד - אפילו לא עמד פטור.

דף ל"א ע"ב

הגונב כיס בשבת והיה מגררו ברשות הבעלים ולא הגביהו, והוציאו - פטור מתשלומים, שחיוב ממון ומיתה באים כאחת, ודווקא בכיס גדול או בינוני שדרך הוצאה בכך, אבל כיס קטן, כיון שאין דרך הוצאה בכך פטור מחיוב מיתה וחייב בתשלומים.

האופן שהמגרר הגניבה ומוציאה קונה הגניבה יחד עם איסור הוצאה בשבת: לרבי אחא: אם הוציא לרשות הרבים - חייב משום שבת, אך לא קנאה, שמשכיח אינה קונה לא ברשות הבעלים ולא ברשות הרבים. הוציאה לרשות היחיד - חייב משום גניבה ולא משום שבת. אלא מדובר - א. שהוציא לצידי רשות הרבים - וכרבי אליעזר שלענין שבת הן כרשות הרבים, ואעפ"כ מקום קנין הוא, כיון דלא שכיחי שם רבים (אבל לחכמים אינן כרה"ר, וקונה הגניבה, אך אין מתחייב משום שבת). לרבי אשי: שצירף ידו למטה מג' וקיבלה, שידו של אדם חשובה כד' על ד' לענין שבת ולכן חשוב מקום גם לענין גניבה. לרבינא: אפילו הוציאה לרשות הרבים קונה הגניבה.

יום שישי פרשת כי-תשא - ט"ו אדר - פורים דמוקפין תשע"ה

דף ל"ב ע"א

מה ששינונו במשנה שחייב קנס גם באונס חייבי כריתות, אף שחייבי כריתות לוקין אם התרו בהם, ואין לוקים ומשלמים, לעולא - כל שיש חיוב ממון ומלקות, משלם ואינו לוקה, ומה ששינונו שהבא על אחותו לוקה, היינו באופן שאין חיוב ממון, כגון בבוגרת שאין תשלומי קנס, ומפותה שאין לה צער, ושוטה שאין לה בוש ופגם, או ביתומה אפילו בנערה ומפותה שמוחלת הקנס. לרבי יוחנן - אם התרו בו לוקה ואינו משלם, ומה ששינונו במשנה שמשלם היינו כשלא התרו בו.

דף ל"ב ע"ב

מקורו של עולא שהאונס נערה מחייבי כריתות משלם ואינו לוקה ולא להיפך - דורש גזירה שוה 'תחת' מ'תחת' האמור בחובל בחבירו, שמשלם ואינו לוקה על לאו ד'לא יוסיף', אבל במה מצינו אי אפשר ללמוד מחובל בחבירו, שאם ממון חמור - שאני חובל בחבירו שחמור שמשלם ה' דברים, ואם ממון קל - שאני חובל בחבירו שהותר מכללו בב"ד. ואי אפשר ללמוד במה מצינו מעדים זוממים שמשלמים ואינם לוקים, שאם ממון חמור - שאני זוממים שחמורים שנענשים בלא התראה, ואם ממון קל - שאני זוממים שלא עשו מעשה.

מקורו של רבי יוחנן שהאונס נערה מחייבי כריתות והתרו בו לוקה ואינו משלם ולא להיפך: שנאמר 'כדי רשעתו' - משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות, ונסמך לו 'ארבעים יכנו', ומה שחובל בחבירו ועדים זוממים משלמים ואין

לוקים משום שבפירוש רבתה תורה שהם בתשלומים, בזוממים - מיתור י'ד' דהיינו ממון שניתן מיד ליד, ובחובל בחבירו - מיתור ד'כך ינתן בו' דהיינו ממון שיש בו נתינה.

הכהו הכאה שאין בה שזה פרוטה והתרו בו - לוקה, כיון שאין בו תשלומין.

שבת קודש פרשת כי-תשא - ט"ז אדר תשע"ה

דף ל"ג ע"א

לעולא הסובר שבמקום שחייב מלקות וממון משלם ואין לוקה, לא נתבטל עונש המלקות של לאו דאחותו - שמתקיים בבוגרת שאינו משלם קנס, ולא ד'לא יוסיף' בחובל בחבירו - מתקיים בחבלה פחות משה פרוטה, ולא ד'לא תענה' (שנאמר מלקות בפסוק 'והיה אם בן הכות הרשע') - מתקיים בעדים זוממין המעידים על כהן שהוא בן גרושה וחלוצה.

רבי יוחנן אינו סובר כעולא ש'תחת אשר ענה' נדרש לגזירה שזה משלם ואין לוקה - שדורש מכך שמלבד הקנס יש גם חיוב בושט ופגם, ועולא למד חיובים אלו מהפסוק 'ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף', יתור 'השוכב עמה' נדרש - הנאת שכיבה חמשים, מכלל שיש גם חיוב בושט ופגם.

עדים זוממין משלמים ואינם לוקים - לרבי אלעזר, משום שאי אפשר להתרות בהם, שאם נתרה אותם מיד לפני הגדתם - לא יעידו אפילו עדות אמת, שיאמרו חשודים אנו בעיני הב"ד ומה לנו לצרה הזאת, ואם נתרה אותם יום אחד או שעה אחת קודם לכן - יאמרו ששכחו ההתראה בשעת העדות. והאמוראים דחו שאפשר להתרותם תוך כדי דיבור אחר הגדתם, שאם הם משקרים יחזרו בהם, וכן אפשר להתרותם יום או שעה קודם לכן, ולהזכירם ההתראה בדרך רמז סמוך לעדותם. לאביי - אינם צריכים התראה, דבעינן 'כאשר זמם לעשות לאחיו' והם רצו להרוג בלא התראה, וגם זוממים דבן גרושה וחלוצה א"צ התראה, הגם שאין המלקות מ'כאשר זמם' אלא משום 'לא תענה', משום שנאמר 'משפט אחד יהיה לכם' - משפט השוה לכולכם, ורוב זוממים אינם בני התראה, ומה שאין לוקים עדים זוממים הוא משום שבפירוש ריבתה תורה שמשלמים ואינם לוקים (כנ"ל ל"ב).

חובל בחבירו משלם ואינו לוקה, לרב שישא בריה דרב אידי - שנאמר 'אם לא יהיה אסון ענש יענש' דהיינו דמי ולדות, הרי משלם ואינו לוקה אף שהתרו בו למיתה, שנאמר 'אם יהיה אסון ונתת נפש תחת נפש', ומותרה למיתה החמורה מותרה למלקות הקל - שיש בו קצבה. לרב אשי - מותרה לדבר חמור אינו מותרה לדבר הקל.

דף ל"ג ע"ב

אלמלא הלקו את חנניה מישאל ועזריה היו משתחוים לצלם, לרב שישא בריה דרב אידי - שהכאה שאין לה קצבה חמורה ממיתה, לרב אשי - כל מלקות חמור ממיתה.

חובל בחבירו משלם ממון ואינו לוקה, לרב יעקב מנהר פקוד בשם רבא - שנאמר 'אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה... ורפא ירפא', הכהו ולא מת חובשים אותו בבית האסורים, אם מת - לא נקה ממיתה, לא מת - נקה ממיתה וחייב בתשלומים, ואף

שהתרו בו למיתה, וסובר שמותרה לדבר חמור מותרה לדבר הקל. לרב מרי - אין ראייה, שאפשר שהפסוק עוסק בהורג בשוגג, ונקה היינו מגלות.

לריש לקיש מה ששינוי שחייב קנס בבא על חייבי כריתות, אף ששינוי במסכת מכות שהם לוקים, ומאידך שינוי בסיפא שהבא על בתו פטור מקנס משום שחייב מיתה - משנתנו רבי מאיר היא, הסובר שלוקה ומשלם, שלא השם המביאו לידי מלקות מביאו לידי תשלומים, אך החייב מיתה אינו מת ומשלם.

גנב שור או שה וטבח ע"י שליח - חייב הגנב דו"ה, אף שבכל מקום אין שליח לדבר עבירה. והמקור: לרבא - שנאמר 'וטבח או מכרו', מה מכירה אי אפשר אלא ע"י אחר וחייב, אף טביחה כך. לדבי רבי ישמעאל - שנאמר 'וטבח או מכרו', 'או' לרבות השליח. לדבי חזקיה - 'תחת' לרבות השליח.

כל שאילו בעצמו לא היה חייב אי אפשר שיהא חייב ע"י שליח, גם לולי הדין שאין שליח לדבר עבירה, ואעפ"כ גנב ששלח שליח לטבוח לו בשבת חייב, אף שאילו טבח בעצמו פטור - שבאמת בר חיובא הוא, ופטור מתשלומים רק משום דקם ליה בדרכה מיניה.

יום ראשון פרשת ויקהל-פקודי - י"ז אדר תשע"ה

דף ל"ד ע"א

הטובח גניבה בשחיטה שאינה ראויה לאכילה - פטור לרבי שמעון, שסובר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה.

השוחט בשבת וביזה"כ - לחכמים שחיטתו כשרה, וחייב עליה דו"ה. לרבי שמעון ששחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה - לסוברים שמעשה שבת אסור באכילה מדאורייתא אינה שחיטה.

המבשל בשבת: לרבי מאיר - בשוגג יאכל אפילו בו ביום, במזיד לא יאכל הוא לעולם, ואחרים אוכלים. לרבי יהודה - בשוגג יאכל הוא למוצאי שבת, ולא בו ביום שקנסו שוגג אטו מזיד, במזיד לא יאכל עולמית, ורק אחרים מותרים (במוצ"ש). לרבי יוחנן הסנדלר - בשוגג רק אחרים יאכלו במוצאי שבת, במזיד לא יאכלו גם אחרים עולמית, אבל נותנו או מוכרו לעכו"ם.

מעשה שבת לרבי יוחנן הסנדלר במזיד אסור באכילה מדאורייתא - שנאמר 'ושמרתם את השבת, כי קודש היא לכם, מחלליה מות יומת', כקודש שאסור באכילה. ומותר בהנאה, שנאמר 'לכם' - לכם יהא, ודווקא במזיד, שנאמר 'מות יומת' והיינו במזיד. לחכמים אסור רק מדרבנן, שנאמר 'היא קודש' - היא קודש ואין מעשיה קודש.

לחכמים שמעשה שבת אסור רק מדרבנן - שחט הגניבה בשבת ע"י אחר חייב דו"ה, ששחיטה ראויה היא מדאורייתא.

טבח הגניבה לשם עבודה זרה - אינו חייב דו"ה, שאין חיוב דו"ה אלא בגמר זביחה שאז הוי טביחה, ונאסר בהנאה קודם כששחט סימן אחד. אך אם אמר שאינו עובד ע"ז אלא בגמר זביחה - חייב דו"ה, ודווקא שטבח ע"י שליח, אבל אם שחט בעצמו פטור, דקם ליה בדרכה מיניה.

גנב שטבח שור הנסקל - אינו חייב דו"ה, שאסור בהנאה. ואם הזיק בבית השומר ונגמר דינו בבית

השומר - לרבי יעקב אם החזירו השומר מוחזר, ולכן אם גנבו גנב ממנו וטבחו חייב דו"ה לרבי שמעון הסובר דבר הגורם לממון כממון.

דף ל"ד ע"ב

גנב הטובח בשבת - לריש לקיש פטור מדו"ה גם לרבי מאיר הסובר שלוקה ומשלם, שגם לשיטתו אינו מת ומשלם, לרבה חייב דו"ה, שקנס חידוש הוא ואף שמת חייב לשלם.

גנב וטבח בשבת או במחתרת - פטור מקנס גם לרבה הסובר שלא נאמר קלב"מ בחיוב קנס, כיון שחיוב הקרן בא לו ע"י איסור שבת, ואם אין חייב על הגניבה אינו חייב על טביחה ומכירה.

היתה לו פרה שאולה וטבחה בשבת - פטור מדו"ה, שבשעה שטבחה גזלה, ומיתה וממון הקרן באים כאחת, ואף שבשעת משיכה נתחייב במזונותיה לא נתחייב באונסיה, וי"א שנתחייב באונסיה משעת משיכה ולכן חייב לשלם הקרן.

יורשים שהניח להם אביהם פרה שאולה - משתמשים בה כל ימי שאלתה. מתה - אין חייבים באונסיה, שהם לא שאלוה. טבחוה ואכלוה - משלמים דמי בשר בזול, הניח להן אביהם קרקעות - חייבים בכל, שהאב פשע במה שלא הגיד להם שאינה שלו, וי"א שכן הדין גם אם מתה תחת ידם, שנשתעבדו הנכסים מחיים בשעת שאלה.

רבי יוחנן שמעמיד המשנה המחייבת קנס בחייבי כריתות בלא התרו בו, לא רצה לתרץ לריש לקיש שהמשנה כרבי מאיר הסובר שלוקה ומשלם - משום שהעדיף להעמידה כחכמים. ריש לקיש לא תירץ כרבי יוחנן - שסובר שאם כשהתרו בו אינו משלם, גם כשלא התרו בו פטור, כיון שיש בחטא צד מלקות.

יום שני פרשת ויקהל-פקודי - י"ח אדר תשע"ה

דף ל"ה ע"א

עבר בשוגג על איסור שיש בו מיתה יחד עם חיוב ממון - לרב דימי לפי רבי יוחנן חייב לשלם, ולריש לקיש פטור. לתנא דבי חזקיה ורב אבין - גם רבי יוחנן מודה שפטור, שנאמר 'מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת', הוקש מכה אדם למכה בהמה, מה מכה בהמה חייב ממון בכל אופן - בשוגג, במזיד, במתכוין, באינו מתכוין, דרך ירידה, דרך עליה, שאדם מועד לעולם, אף מכה אדם פטור מממון בכל אופן.

עבר בשוגג על איסור שיש בו חיוב מלקות יחד עם חיוב ממון - לרבי יוחנן חייב ממון, שחייבי מלקות לא הוקשו למכה בהמה, לריש לקיש פטור, שבפירוש ריבתה תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות, לאביי - מגזירה שוה 'רשע' 'רשע', לרבא - גם חייבי מלקות הוקשו למכה בהמה, שנאמר בסמוך 'ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו' והיינו מלקות.

'ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו' מיותר הוא, שלחייבו ממון שמענו מ'כן ינתן בו', ותנהו ענין לאופן שאין חייב ממון על החבלה אלא מלקות, ולהקישו למכה בהמה שלא תחלוק בחיוב מלקות, ולעולם פטור מממון גם אם קרע שיראין בשעת החבלה.

דף ל"ה ע"ב

'מכה בהמה ישלמנה' דורשים ממנו למכה אדם לפוטרו ממון בכל אופן כשם שמכה בהמה חייב בכל אופן, ואין

מפרשים שהפסוק עוסק בשבת, וחייב בתשלומים משום שמדובר בשוגג, ונשמע מכך שחייבי מיתות שוגגים חייבים לשלם - שבהכרח מדובר בחול, שהרי האמור בהמשך 'ומכה אדם יומת' בהכרח עוסק במזיד שהתרו בו, שאם לא כן אינו מת.

רבה הסובר בדעת רבי מאיר שתשלומי קנס חידוש הן, ומשלם אפילו אם מתחייב מיתה על אותו מעשה, כדעת מי מעמיד המשנה: לא כרבי מאיר - שהרי שנינו בסיפא שהבא על בתו פטור, ולרבה גם בחייבי מיתות סובר רבי מאיר שמשלמים קנס (ולא כריש לקיש בדעת רבי מאיר, שרק לוקה ומשלם ולא מת ומשלם). לא כרבי נחוניא בן הקנה הסובר קלב"מ בחייבי כריתות - שהמשנה חייבה קנס בחייבי כריתות. לא כרבי יצחק הסובר שאין חייבי כריתות לוקים ולכן משלם קנס - שהרי הבא על המזרת לוקה ושנינו שמשלם. ובהכרח מתרץ כרבי יוחנן, שהמשנה עוסקת בלא התרו בו למלקות, והמשנה במסכת מכות שחייבה מלקות במזרת עוסקת בהתרו בו.

יום שלישי פרשת ויקהל-פקודי - י"ט אדר תשע"ה

דף ל"ז ע"א

קנס אונס ומפתה בעריות - לרבי שמעון בן מנסיא אפילו חייבי לאוין אין להן קנס, שנאמר 'ולו תהיה לאשה' - אשה הראויה לקיימה. לשמעון התימני חייבי כריתות ומיתות ב"ד אין להן קנס, ש'ולו תהיה לאשה' היינו שקידושין תופסים בהן, אבל חייבי לאוין יש להן קנס. (ולתנא דמתניתין יש קנס אפילו אם אין קידושין תופסין בהן). ובשניות מדברי סופרים לכו"ע יש קנס, שמדאורייתא אפשר לקיים 'ולא תהיה לאשה'.

הממאנת אין לה קנס ופיתוי - שאינה בחזקת בתולה, הואיל ונישאת.

עד אימתי הבת ממאנת - לרבי מאיר עד שתביא שתי שערות, ואחר כך אינה ממאנת אפילו לא בעלה לאחר מכן, לרבי יהודה גם נערה ממאנת עד שיהיו לה שתי שערות שוכבות, ויראה כרבה השחור על הלבן.

איילונית - לרבי מאיר הסובר שקטנה אין לה קנס גם לה אין קנס ופיתוי, שיוצאת מקטנותה לבגר, לחכמים שיש קנס לקטנה גם לה יש קנס, ולכו"ע יש לה טענת בתולים להפסידה כתובתה.

מוכת עץ - אין לה טענת בתולים.

החרשת והשוטה - לרבן גמליאל אין לה טענת בתולים להפסידה כתובתה, שאם היתה פקחת היתה נאמנת לומר משארסתני נאנסתי, וטוענים לה זאת משום 'פתח פיך לאלם', לרבי יהושע יש לה טענת בתולים, שגם אילו הייתה פיקחת אינה נאמנת לומר משארסתני נאנסתי.

סומא - לחכמים יש לה טענת בתולים, לסומכוס בשם רבי מאיר אין לה, שאם נחבטת אינה מראה לאמה, וכנסה בחזקת שנחבטת. הבוגרת יש לה טענת בתולים, אך דווקא טענת דמים, אבל אינו יכול לטעון פתח פתוח מצאתי, שמשבגרה אין רחמה צר כבתחילה.

דף ל"ז ע"ב

מי שיצא עליה קול בילדותה שזינתה - אין חוששין לקול, ומותרת לכהונה, ויש לה קנס ופיתוי, אבל אם באו ב' עדים ואמרו שתבעתם לאיסור והפקירה עצמה ולא שמענו לה - אין לה קנס ופיתוי, שתולים שחזרה

אחר זנות ומצאה, שפרוצים שכיחים.

שטר שיצא עליו שם זיוף - השטר כשר, אבל אם באו ב' עדים שביקש מהם לזייף שטר חוששים שהתלמד בעצמו לזייף כתב ידי עדים והשטר מזויף.

הבא על הגיורת, השבויה, השפחה שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו יתירות על בנות ג' שנים ויום א' - אין להן קנס, לרבי יהודה שבויה שנפדית הרי היא בקדושתה.

הבא על בתו, בת בתו, בת בנו, בת אשתו, בת בנה, בת בתה - אין להן קנס, מפני שמתחייב בנפשו, ואין משלם ממון, שנאמר 'ואם לא יהיה אסון ענוש יענש' - הא יהיה אסון לא יענש. (ולרבה (לעיל ל"ד: ל"ה): רבי מאיר חולק וסובר שבקנס לא אמרינן קלב"מ).

לרבי דוסא שבויה בת כהן אוכלת בתרומה, ואין מחזיקים אותה בחזקת בעולה, לרבי יוחנן היינו כשיטת רבי יהודה, לרבה - שמא רבי יהודה סובר כן רק לענין קנס, שלא יהא חוטא נשכר, וכן לענין כתובה סובר שהיא מאתיים, כדי שלא ימנעו מלישא אותה, אבל לענין תרומה מחמיר. וכן שמא רבי דוסא סובר כן רק לתרומה דרבנן, אבל להוציא ממון לא.

הפודה את השבויה ומעיד בה - מותר לישא אותה, שאילו נבעלה לא היה נותן עבורה ממון, לא פדאה ומעיד שלא נבעלה - לא ישאנה, שמא עיניו נתן בה. לרבי יהודה - לרבי יוחנן שלשיטת רבי יהודה היא בחזקת בתולה, ישאנה אפילו מעיד בה ולא פדאה, שהרי אין צריך כלל לעדותו (ולפי רבה שטעמו של רבי יהודה שלא יהא חוטא נשכר - אפילו פדאה ומעיד בה לא ישאנה).

יום חמישי פרשת ויקהל-פקודי - כ"א אדר תשע"ה

דף ל"ח ע"א

שניהם בגופו היינו אומרים שנענש בשניהם, שמיתה ארוכה היא, ואילו נכתב רק מיתה ומלקות - היינו אומרים שדווקא כששניהם בגופו אומרים קלב"מ, ולא במיתה וממון שאחד בגופו ואחד בממונו.

דף ל"ז ע"ב

'לא תקחו כופר לנפש רוצח' - שלא יפדה הרוצח את עצמו בממון ויפטר מן המיתה, והוצרך לכתוב גם 'לא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו' - שלא יפדה הרוצח את עצמו בממון ויפטר, שאם נכתב רק במזיד היינו אומרים משום שחמור איסורו, ואם נכתב רק בשוגג היינו אומרים שבמזיד שיש איבוד נשמה ניקח ממנו ממון ונקיים נפש מישראל.

'ולארץ לא יכופר לדם אשר שופך בה כי אם בדם שופכו' - אם נערפה עגלה ואח"כ נמצא ההורג הרי הוא נהרג.

'ואתה תבער דם הנקי מקרבך' - החייבים מיתת סייף נהרגים מן הצואר, שהוקשו שופכי דמים לעגלה ערופה שנערפת מן הצואר, אמנם אין למדים משם להמיתו בקופיץ ומול עורף כעגלה ערופה, שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך' - ברור לו מיתה יפה.

'כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה' - היוצא ליהרג ואמר אחד ערכו עלי, לא אמר כלום, ואם אמר כן קודם גמר דין - נותן דמי ערכו, שנאמר 'מן האדם' ולא כל אדם, ולרבי חנינא בן עקיבא אף אחר שנגמר דינו נותן דמי ערכו, שבערכין נותנים לפי ערך ולא לפי דמיו, (ולהלן ל"ח. יתבאר איך דרש הפסוק 'כל חרם').

יום רביעי פרשת ויקהל-פקודי - כ' אדר תשע"ה

דף ל"ז ע"א

הגיורת שנתגיירה וראתה דם בו ביום - לרבי יהודה די אם תטמא טהרות משעת ראייה ואילך, שאי אפשר לטמא מדרבנן למפרע כל המעת לעת כבנות ישראל, שהרי דם עכו"ם כדם בהמה, וכיון שא"א לטמאות מעת לעת לא גזרו מפקידה לפקידה, לרבי יוסי - מטמאה למפרע משנתגיירה.

הגיורת והשבויה והשפחה שנתגיירו ושנפדו ושנשתחררו - לרבי יהודה צריכות להמתין ג' חדשים, [ובשבויה מדובר כשראוה שנבעלה, שבלא זאת סובר רבי יהודה שעומדת בקדושתה ולא נבעלה]. ולרבי יוסי מותרות להנשא מיד, וטעמו: בתחילה אמר רבה משום שמשמשת במוך, ולמסקנא - משום שמתהפכת.

אנוסה ומפותה - לרבי יוסי אין צריכה להמתין ג' חדשי הבחנה, משום שמתהפכת. לרבי יהודה צריכה להמתין, שחוששים שמא לא נתהפכה יפה יפה.

'ולא יהיה אסון ענוש יענש' - הא יהיה אסון לא יענש, דקם ליה בדרבה מיניה במיתה וממון. 'כדי רשעתו' - משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו שתי רשעיות, דקלב"מ במלקות וממון. ונצרכו שניהם - שאילו נכתב רק במיתה וממון היינו אומרים משום שעונש מיתה חמור, ואם רק במלקות - משום שלא עבר עבירה חמורה, ודי לענשו עונש אחד.

לרבי מאיר שלוקה ומשלם נדרש הפסוק 'כדי רשעתו' שבמיתה ומלקות קלב"מ, ואין ללמדו ממיתה וממון - שאחד בגופו ואחד בממונו, אבל מיתה ומלקות

'לא תקחו כופר לנפש רוצח' המלמד שאין הרוצח יכול לפטור עצמו מחיוב מיתה ע"י פדיון ממון, לאו דווקא אם הרגו במזיד דרך עליה, שאילו עשה כן בשוגג אין לו כפרת גלות, אלא גם אם הרגו במזיד דרך ירידה, אע"פ שיש לו כפרת גלות בשוגג, אינו יכול לפדות מיתתו בממון, מדתנא דבי חזקיה שהוקש מכה אדם למכה בהמה שלא תחלוק בו בין דרך עליה לדרך ירידה.

קלב"מ במיתה וממון נאמר לא רק במעשה אחד ממש, כגון שסימא את עינו והרגו באותה מכה, אלא גם בשני מעשים בבת אחת, כגון שסימא עינו והרגו במכה אחרת בבת אחת, שנאמר 'עין תחת עין' ודורשים ולא עין ונפש תחת עין.

הפסוק 'וכל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה', והפסוק 'לא תקחו כופר לנפש רוצח' - פסוק אחד מלמד שאי אפשר לפדות חיוב מיתה בממון, והפסוק השני מלמד שאומרים קלב"מ גם בחיוב קנס הבא עם חיוב מיתה, ודלא כרבה הסובר שקנס חידוש הוא שאף שמת משלם. ורבה דורש הפסוק 'כל חרם' שאם אמר אחד על היוצא להרג 'ערכי עלי' לא אמר כלום.

נערה שנתארסה ונתגרשה - לרבי יוסי הגלילי אין לה קנס, שנאמר 'אשר לא אורסה', הא אורסה אין לה קנס. לרבי עקיבא דמתניתין - קנסה לעצמה, שדורש - הא אורסה לעצמה. לרבי עקיבא דברייתא - קנסה לאביה, כדמצינו לענין כסף קידושין שאם נתארסה ונתגרשה כשחוזרת ומתקדשת בעודה נערה כסף קידושיה לאביה, ו'אשר לא אורסה' שנאמר באונס נצרך לגזירה שוה ל'אשר לא אורסה' שנאמר במפתה, ששיעור קנס הוא חמשים שקלים. (ואין מסתבר לדרוש להיפך

- 'בתולה' לגזירה שוה, וגם בבעולה יהא קנס, ו'אשר לא אורשה' פרט למי שנתארסה ונתגרשה, שבעולה נשתנה גופה, אך נתארסה לא נשתנה).

לרבי עקיבא המרבה גם נתארסה ונתגרשה לחיוב קנס אין הגזירה שוה עוקרת פשטות הפסוק 'אשר לא אורסה' לגמרי, שכאילו נכתב 'אשר לא ארוסה' וממעט ארוסה שאינה בת קנס, ואף שחייב מיתה קמ"ל שאין אומרים שאני קנס שחידוש הוא ואף שמת משלם. ורבה הסובר שקנס חידוש הוא ומשלם אע"פ שמת - סובר כרבי עקיבא דמתניתין.

יום שישי פרשת ויקהל-פקודי - כ"ב אדר תשע"ה

דף ל"ט ע"א

בא עליה ומתה - לאביי פטור, שנאמר 'ונתן לאבי הנערה' - ולא לאבי מתה, לרבא חייב, למר בר רב אשי רבא הסתפק ועלה בתיקו.

לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה - הקנס לעצמה, ואם מתה בעודה נערה ובגרה בקבר - רבא מסתפק אם יש בגר בקבר ופטור מן הקנס, לאביי - כל שמתה פטור מקנס.

לרבי מאיר ג' נשים מותרות לשמש במוך, קטנה מבית י"א ויום א' עד י"ב ויום א' - שמא תתעבר ותמות, מעוברת - שמא תתעבר ותעשה עוברה הראשון סנדל, מניקה - שהחלב נעכר וימות הולד, לחכמים משמשות כדרךן ומהשמים ירחמו, שנאמר שומר פתאים ה'.

להוא אמינא ספיקו של רבא אם יש בגר בקבר היינו כשהיה לה בן, והספק אם קנסה לבנה ולא לאביה. ולמסקנא כיון שקטנה אינה יכולה להתעבר אי אפשר שיהיה לה בן אחר שנאנסה בנערותה קודם שמתה בנערותה, שאין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים, אלא הספק הוא אם יש בגר בקבר ופקעה זכות האב, ופטור מלשלם, או אין בגר.

בא עליה ונתארסה - קנסה לאביה, שאין אירוסין מוציאים מרשות אב, אבל בא עליה ונשאת קנסה לעצמה, שכשם שבא עליה ובגרה קנסה לעצמה שבגרות מוציאה מרשות אב, שלא מצינו שזיכה לו התורה זכויות בבתו בוגרת, כך נשואין מוציאים מרשות אב (כדמצינו לענין הפרת נדרים).

המפתה נותן ג' דברים - קנס בושתי ופגם, מוסיף עליו האונס שנותן את הצער, ואין הכוונה לצער שחבטה ע"ג קרקע, שהרי לפעמים חבטה על שיראין, אלא צער דפיוסוק רגליים, אבל מפותה אין לה צער, לא משום שדומה לאומר כקרע כסותי והפטר, שהרי של אביה הוא ואינה יכולה למחול, אלא משום שצעה קטן ביותר ואינו ניתן לתשלומים, לרבי שמעון אונס אינו משלם את הצער, שסופה להצטער תחת בעלה.

האונס משלם לאביה מיד אפילו אם כונסה, המפתה נותן בושתי ופגם מיד, וקנס משלם רק אם אינו כונסה.

'ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו' - אונס שותה בכלי אשר בחר בו אפילו היא חגרת, סומא, מוכה שחין. נמצא בה דבר ערוה, או שאינה ראויה לבא בישראל - אינו רשאי לקיימה, שנאמר 'ולא תהיה לאשה' - אשה הראויה לו.

דף ל"ט ע"ב

בין אונס בין מפתה בין היא בין אביה יכולים לעכב, במפותה - שנאמר 'אם מאן ימאן אביה' - ימאן מכל מקום, שגם היא יכולה לעכב. באונס - היא יכולה לעכב שנאמר 'ולא תהיה' והיינו מדעתה, ואביה מעכב - לאביי, שלא היא חוטא נשכר, לרבא, כיון שמשלם קנס אין חוטא נשכר, אלא הטעם - מה מפותה שלא עבר אלא על דעת אביה שניהם יכולים לעכב, ק"ו לאונס שעבר על דעת שניהם, לאביי אי אפשר ללמוד מק"ו דשאני מפותה שהמפתה יכול לעכב שנאמר 'מהר ימהרנה לו' דהיינו מדעתו, לכן גם אביה יכול לעכב, משא"כ אונס שהמאנס אינו יכול לעכב גם אביה אינו יכול לעכב לולי סברת שלא יהא חוטא נשכר.

אונס שכנסה ותבעה ממנו גט או מת - לת"ק אין לה כתובה, שהטעם שתיקנו חכמים כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, וזו בין כך אינו יכול להוציאה, שמוזהר 'לא יוכל לשלחה'. לרבי יוסי בן רבי יהודה יש לה כתובה מנה, שאם לא כן תהא קלה בעיניו להוציאה ע"י שיצעה עד שתבקש להתגרש ממנו.

ולכן אין העולם מתקיים אלא ע"י עסק התורה, וח"ו להפך נתמעט קיום העולם.

פורים - התגלות כח התורה
'על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, על כן על כל דברי האגרת הזאת, ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם' - מה ראה המן שנתקנא בכל היהודים? על ככה - משום שמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ומה הגיע אליהם? ותלו אותו ואת בניו על העץ (גמרא מגילה). ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תוקף - תוקפו של מרדכי (שם).

מה שמרדכי לא יכרע לא ישתחוה היה נראה למראה עין שזהו הגורם כל הצרות, שע"ז נתקנא המן בכל היהודים ורצה להורגם, אבל באמת מה יצא מכך - ותלו אותו ואת בניו על העץ. אדרבה, ע"י שמרדכי נהג ע"פ התורה ולא כרע ולא השתחוה, זה בעצמו גרם הנס שתלו אותו ואת בניו על העץ שהכין לתלות עליו את מרדכי - תוקף מרדכי.

וכן מה שאין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה, למראה עין נראה כדבר נורא, היא גורמת להרגיז את המלך ולכך שיקבוץ בתולות שנית, אילו הייתה מגדת מולדתה ועמה היו לישראל 'קשרים' בבית המלך, ובאמת, אדרבה, ע"י שאין אסתר מגדת - מפני סיבה אחת בעולם, כי כן ציוה עליה מרדכי - דעת תורה ציוותה כך, האמונת חכמים עצמה גרמה הנס, כי ע"י זה נכללה בכלל הגזירה, והיה לה פתחון פה לבקש על ביטול הגזירה - 'תנתן לי נפשי בשאלתי'. פורים הוא התגלות פנימיות הבריאה והנהגתה - כח התורה.

רפו ידיהם מן התורה מהו? עצלות בעסק התורה מהו?

כתב בכתבי הרה"ק ר' אשר מסטאלין זצוק"ל: 'יד' משמשת לקבל ולהכניס בתוך כלי קיבול, בחינת רפיון ידיים מן התורה היינו שהתעצלו מלהכניס התורה בפנימיותם!

למדו אבל לא סיכמו - להכניס התורה פנימה! למדו ולא חזרו!

ומה היא מחייבת עמלק? ההתגברות וחיזוק הידים בתורה - לקנותה! לסכמה! ולהכניסה פנימה לליבותנו!

זכור ! לא תשכח!